

นางสาวอริการัตน์ นิยมไทย
นิติกร สำนักกฎหมาย

การริบทรัพย์สินตามมูลค่า (Value - based confiscation)

๑. บทนำ

กฎหมายอาญานั้นเป็นกฎหมายประเภทหนึ่งที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน ด้วยการบัญญัติว่าการกระทำใดบ้างที่เป็นความผิดและกำหนดโทษที่จะลงแก่ความผิดนั้น ๆ ซึ่งการกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดนี้ก็ต้องมีเจตนารมณ์เพื่อที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมให้สมาชิกของสังคมมีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน โดยโทษทางอาญาที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นมีอยู่ ๕ สถานด้วยกัน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน สำหรับในส่วนของโทษริบทรัพย์สินนั้นเป็นโทษที่มีมาแต่โบราณ มุ่งหมายให้ผู้กระทำความผิดต้องสูญเสียทรัพย์สินที่มีระบบของการริบทรัพย์สินสามารถจำแนกได้เป็น ๒ ระบบ คือ ระบบการริบทรัพย์สินแบบเจาะจงตัวทรัพย์สิน มุ่งริบตัวทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเป็นสำคัญ ระบบนี้ทรัพย์สินที่ริบจะต้องมีอยู่ในขณะที่ศาลมีคำพิพากษาให้ริบ และระบบการริบทรัพย์สินตามมูลค่า ที่ให้อำนาจแก่ศาลที่จะพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดชำระเงินตามมูลค่าที่เท่ากับมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยไม่คำนึงถึงความมีอยู่ของตัวทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้มาจากการกระทำความผิดในขณะที่ศาลมีคำพิพากษาให้ริบ

สำหรับการลงโทษริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓ (๒) หรือได้ให้เพื่อการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔ (๑) (๒) แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีหลักว่าทรัพย์สินที่จะถูกริบนั้นต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับความผิดโดยตรงหรือเป็นทรัพย์สินสกปรก อันเป็นการริบทรัพย์สินแบบเจาะจงตัวทรัพย์สิน และหากเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำการแปลงสภาพทรัพย์สินด้วยการจำหน่าย จ่าย โอนทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ ไปก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา ทำให้ไม่มีตัวทรัพย์สินเดิมหลงเหลืออยู่อันจะทำให้การริบทรัพย์สินมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอและเป็นช่องทางให้ผู้กระทำความผิดยังคงได้รับประโยชน์จากทรัพย์สิน ดังนั้น

การนำระบบการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาปรับใช้ในประมวลกฎหมายสามารถที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้
ดังนั้น คอสมันน์ การปฏิรูปกฎหมาย : LAW REFORM จึงขอเสนอบทความ เรื่อง การริบทรัพย์สิน
ตามมูลค่า (Value - based confiscation) ดังนี้

๓. แนวคิดเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินตามมูลค่า^{*}

โทษริบทรัพย์สินเป็นการบังคับเอาทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดิน เป็นโทษที่มีมาแต่
โบราณกาล โดยริบทรัพย์สินทั้งหมดของผู้กระทำความผิดเป็นของรัฐทั้งสิ้น เรียกว่า “ริบราชบาตร”
โทษเช่นนี้มีผลร้ายแก่ครอบครัวของผู้กระทำความผิดมากเกินสมควร ต่อมาจึงมีการยกเลิกและเปลี่ยน
มาเป็นการริบทรัพย์สินเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิด ระบบของการริบทรัพย์สินนั้นสามารถจำแนกได้
เป็น ๒ ระบบ คือ การริบทรัพย์สินแบบเจาะจงตัวทรัพย์สิน และการริบทรัพย์สินตามมูลค่า

การริบทรัพย์สินแบบเจาะจงทรัพย์สิน (Property - based confiscation or Forfeiture)
หรือการริบทรัพย์สินสกรปรก เป็นระบบการริบทรัพย์สินแบบดั้งเดิม ที่เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาให้ริบ
ทรัพย์สินแล้วกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะตกเป็นของแผ่นดิน ทรัพย์สินที่ริบจึงต้องมีอยู่ในขณะที่ศาลมี
คำพิพากษาให้ริบ และทรัพย์สินที่จะถูกริบได้จะต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในทางใด
ทางหนึ่ง โดยอาจจะเป็นทรัพย์สินที่ทำหรือมีไว้เป็นความผิด หรือทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการ
กระทำความผิด หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การริบทรัพย์สิน
ในระบบนี้จึงจะต้องมีการพิสูจน์ความเกี่ยวข้องของทรัพย์สินที่จะถูกริบกับการกระทำความผิด และ
ในระบบนี้ หากทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือได้มาจากการกระทำความผิด โดยหลักแล้ว
สามารถริบทรัพย์สินนั้นได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าในขณะที่มีการริบนั้นทรัพย์สินดังกล่าวจะมีผู้ใดเป็นเจ้าของ
ซึ่งอาจจะกระทบต่อสิทธิของบุคคลภายนอก ระบบนี้จึงมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอก
ในบางกรณี นอกจากนี้ ในกรณีที่ไม่อาจหาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือได้มาจากการกระทำความผิด
ทำให้ไม่อาจริบทรัพย์สินได้ และผู้กระทำความผิดยังคงได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดอยู่
หลายประเทศที่ใช้ระบบนี้จึงมีบทบัญญัติที่อนุญาตให้บังคับริบทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ได้มาโดยชอบด้วย
กฎหมายของผู้กระทำความผิดได้ในบางกรณี เช่น ไม่พบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือได้มาจากการกระทำ
ความผิดหรือทรัพย์สินนั้นอยู่ในต่างประเทศ เป็นต้น ระบบการริบทรัพย์สินแบบนี้เป็นระบบที่ใช้กันอยู่
ในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย

ระบบการริบทรัพย์สินแบบมูลค่า (Value - based confiscation) โดยหลักแล้ว
คำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินเป็นการบังคับให้ผู้กระทำความผิดชำระเงินเป็นจำนวนเท่ากับมูลค่าทรัพย์สิน
ที่ได้จากการกระทำความผิด แต่ไม่ได้มีการระบุให้ริบทรัพย์สินใดโดยเฉพาะ จึงไม่จำเป็นต้องมีทรัพย์สินที่เป็น
วัตถุแห่งคำพิพากษาในขณะที่ศาลมีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินนั้น ซึ่งมีสภาพเหมือนกับโทษทางการเงิน
ที่ลงกับผู้กระทำความผิด ในระบบนี้ พนักงานอัยการหรือโจทก์ไม่มีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่

^{*}กัมปนาท แสนโกชน์, การริบทรัพย์สินตามมูลค่า (นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒), ๒ - ๓.

ขอริบเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เพียงแต่นำเสนอพยานหลักฐานว่าผู้กระทำความผิดได้รับทรัพย์สินจากการกระทำความผิดเป็นมูลค่าเท่าใด และหากผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงินตามคำพิพากษา คำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินนั้นจะสามารถใช้บังคับกับทรัพย์สินทุกชนิดของผู้กระทำความผิด โดยไม่คำนึงถึงว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือได้มาจากการกระทำความผิด

ภายใต้ระบบการริบทรัพย์สินตามมูลค่านี้นี้ แม้ทรัพย์สินสกปรกจะไม่มีอยู่แล้ว หรือถูกจำหน่าย จ่าย โอน ไปยังบุคคลภายนอกผู้มิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดไม่ว่าก่อนหรือหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลก็ยังคงมีอำนาจที่จะมีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินตามมูลค่าได้ และเจ้าพนักงานก็ยังคงสามารถบังคับโทษเอากับทรัพย์สินใด ๆ ของจำเลยได้ ระบบการริบทรัพย์สินแบบนี้ เป็นระบบที่ใช้กันอยู่ในประเทศสหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย และสิงคโปร์

๓. แนวทางการลงโทษริบทรัพย์สินของประเทศไทย

การริบทรัพย์สินเป็นโทษอาญาสถานหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องสูญเสียทรัพย์สินไป โดยลักษณะของทรัพย์สินที่ศาลจะริบได้มี ๓ ประเภท คือ ทรัพย์สินที่ศาลจะต้องริบเสมอ ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบ เว้นแต่จะเป็นของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด และทรัพย์สินที่ศาลจะริบหรือไม่ก็ได้ กล่าวคือ

ก) **ทรัพย์สินที่ศาลจะต้องริบเสมอ** ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่” ทรัพย์สินตามมาตรา นี้ ได้แก่ ทรัพย์สินที่ทำขึ้นเป็นความผิด เช่น เอกสารปลอม เงินตราปลอม และทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิด เช่น ปืนไม่มีทะเบียน แร่เถื่อน ยาเสพติด เป็นต้น

ข) **ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบ** เว้นแต่จะเป็นของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔ บัญญัติว่า

“บรรดาทรัพย์สิน

(๑) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

(๒) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด”

ทรัพย์สินตามมาตรา ๓๔ นี้ ได้แก่ เงินติดสินบนเจ้าพนักงาน หรือเงินที่เตรียมไว้ให้แก่ผู้รับจ้างฆ่าผู้อื่น อันเป็นการลงโทษเพื่อตัดประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ค) ทรัพย์สินที่ศาลจะริบหรือไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓ บัญญัติว่า

“ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

(๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(๒) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด”

ทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ นี้ ได้แก่ ทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด เช่น เรือที่ใช้พาคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย รถยนต์ที่ใช้นายาเสพติดไปสู่ผู้ซื้อ ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด เช่น กุญแจผี เงินของกลางที่เตรียมไว้ให้แก่ผู้รับจ้างฆ่าผู้อื่น ทรัพย์สินที่บุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด เช่น เงินที่ได้จากการขายยาเสพติด เงินที่ได้มาจากการฉ้อโกงประชาชน^๖ เป็นต้น สำหรับวิธีการดำเนินการในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ส่งทรัพย์สินที่รับนั้น ศาลมีอำนาจจัดการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๗ ซึ่งบัญญัติว่า

“ถ้าผู้ที่ศาลสั่งให้ส่งทรัพย์สินที่รับไม่ส่งภายในเวลาที่ศาลกำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งดังต่อไปนี้

(๑) ให้ยึดทรัพย์สินนั้น

(๒) ให้ชำระราคาหรือสั่งยึดทรัพย์สินอื่นของผู้นั้นชดใช้ราคาจนเต็ม หรือ

(๓) ในกรณีที่ศาลเห็นว่า ผู้นั้นจะส่งทรัพย์สินที่สั่งให้ส่งได้ แต่ไม่ส่ง หรือชำระราคาทรัพย์สินนั้นได้ แต่ไม่ชำระ ให้ศาลมีอำนาจกักขังผู้นั้นไว้จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ไม่เกินหนึ่งปี แต่ถ้าภายหลังปรากฏแก่ศาลเอง หรือโดยคำเสนอของผู้นั้นว่า ผู้นั้นไม่สามารถส่งทรัพย์สินหรือชำระราคาได้ ศาลจะสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้นไปก่อนครบกำหนดก็ได้”

^๖ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญากฎทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๑), ๒๒๓ - ๒๒๗.

ทั้งนี้ การที่ศาลจะมีอำนาจสั่งตามมาตรา ๓๗ ได้จะต้องมีตัวทรัพย์สินที่จะริบอยู่ไม่ว่าจะได้ยึดมาเป็นของกลางแล้วหรืออยู่ที่ผู้อื่น ถ้าทรัพย์สินที่จะริบไม่มีอยู่ เช่น ถูกทำลายหรือสูญหายหรือความมียู่ไม่ปรากฏ ศาลก็จะสั่งริบไม่ได้ และเมื่อสั่งริบไม่ได้ก็จะใช้วิธีการตามมาตรา ๓๗ ไม่ได้^๓

ส่วนการขอทรัพย์สินที่ถูกริบคืนนั้น ทรัพย์สินที่ศาลจะต้องริบเสมอตามมาตรา ๓๒ จะขอคืนไม่ได้ แต่ทรัพย์สินที่ศาลมีดุลพินิจในการริบตามมาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ซึ่งเป็นของผู้ที่มีได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ย่อมขอคืนได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๖ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ หรือ มาตรา ๓๔ ไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำเสนอของเจ้าของแท้จริงว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน แต่คำเสนอของเจ้าของแท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด”

ผลของทรัพย์สินที่ถูกริบ ทรัพย์สินที่ถูกริบย่อมตกเป็นของแผ่นดิน หรือหากศาลเห็นว่าทรัพย์สินนั้นควรถูกทำให้ใช้ไม่ได้หรือควรถูกทำลาย ศาลจะต้องมีคำพิพากษาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสีย ตามมาตรา ๓๕ ที่บัญญัติว่า “ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะพิพากษาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้”

ดังกล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นแนวทางการลงโทษริบทรัพย์สิน วิธีการริบทรัพย์สิน และผลของการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ต่อไปขอกล่าวถึงข้อควรพิจารณาที่สำคัญเกี่ยวกับโทษริบทรัพย์สิน

^๓ คณิต อนุสร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๑), ๔๐๘.

๔) ข้อควรพิจารณาที่สำคัญ

การลงโทษริบทรัพย์สินที่ได้มาโดยได้กระทำความผิดตามมาตรา ๓๓ (๒) หรือได้ให้เพื่อการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๔ (๑) (๒) แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้นตั้งอยู่บนแนวคิดที่มุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดโดยตรมมิให้ได้รับประโยชน์ใด ๆ ไปจากการกระทำความผิดของตน โดยการริบทรัพย์สินที่บุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิดตามมาตรา ๓๓ (๒) เป็นการริบทรัพย์สินที่อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะริบ ซึ่งศาลจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลายประการรวมทั้งความเสียหายต่อส่วนรวมอันเกิดจากการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดด้วย และการริบทรัพย์สินที่บุคคลได้ให้เพื่อการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๔ (๑) (๒) เป็นทรัพย์สินที่ศาลต้องริบ เว้นแต่จะเป็นของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด โดยจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ให้แล้ว ถ้าเป็นเพียงสัญญาว่าจะให้แต่ยังไม่ได้ให้จริงจะไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกริบตามมาตรา ๓๓ (๒) แต่การให้ดังกล่าวไม่จำเป็นต้องส่งมอบให้โดยตรงอาจเป็นการส่งมอบให้โดยปริยายก็ได้ เพราะการลงโทษริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ (๒) เป็นการลงโทษเพื่อตัดประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การลงโทษริบทรัพย์สินที่ได้มาโดยได้กระทำความผิดตามมาตรา ๓๓ (๒) หรือได้ให้เพื่อการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๔ (๑) (๒) ให้ตกเป็นของแผ่นดินนั้น เป็นการริบทรัพย์สินแบบเจาะจงตัวทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ริบจึงต้องมีอยู่ในขณะที่ศาลมีคำพิพากษา ถ้าทรัพย์สินนั้นสูญหายหรือถูกทำลายหรือความมีอยู่ไม่ปรากฏศาลก็ไม่อาจริบได้ ซึ่งในความเป็นจริงผู้กระทำความผิดก็มักจะหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษริบทรัพย์สินด้วยการจำหน่าย จ่าย โอนทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ ไปก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาเสมอ โดยศาลไม่สามารถที่จะริบทรัพย์สินที่ได้โอนไปยังบุคคลภายนอกได้ เพราะทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดอีกต่อไป และไม่สามารถที่จะบังคับเอาทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้มาแทนที่ทรัพย์สินที่ถูกพิพากษาให้ริบได้เพราะทรัพย์สินที่ได้มาแทนนี้ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้มาโดยหรือได้ให้เพื่อการกระทำความผิด ด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ ข้างต้นล้วนทำให้การริบทรัพย์สินที่ได้มาโดยหรือได้ให้เพื่อการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอและผู้กระทำความผิดยังคงได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดของตน

อย่างไรก็ดี ภาครัฐได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทางคณะรัฐมนตรีชุดที่มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ได้เคยเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เพิ่มเติมหลักเกณฑ์การริบทรัพย์สินและเพิ่มวิธีการริบทรัพย์สินตามมูลค่า) ต่อสภาผู้แทนราษฎร^๔ เพื่อให้ศาลมีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้จากบรรดาที่บุคคลได้มาจากการกระทำความผิดและที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าว โดยหากทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ต้องริบนั้นเป็นสิ่งที่โดยสภาพไม่สามารถส่งมอบได้ สูญหาย หรือไม่สามารถติดตามเอาคืนได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือได้

^๔ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เพิ่มเติมหลักเกณฑ์การริบทรัพย์สินและเพิ่มวิธีการริบทรัพย์สินตามมูลค่า) เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๒ และได้รับการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒.

มีการนำสิ่งนั้นไปรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่น หรือได้มีการจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งนั้นให้แก่ผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็น เป็นใจด้วยในการกระทำความผิดไปแล้วโดยไม่ได้ทรัพย์สินอื่นใดมาแทน หรือมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้ มาแทนนั้นต่ำกว่าราคาท้องตลาดของสิ่งนั้นในวันที่มีการจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งนั้น ศาลอาจกำหนดมูลค่า ของสิ่งนั้นโดยคำนึงถึงราคาท้องตลาดของสิ่งนั้นในวันที่ศาลมีคำพิพากษาและสั่งให้ผู้ที่ศาลสั่งให้ส่งสิ่งทีรับ ชำระเงินตามมูลค่าดังกล่าวภายในเวลาที่ศาลกำหนด แต่ปรากฏว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ ได้เป็นอันตกไปเพราะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร^๑ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๓^๒

ทั้งนี้ การรับทรัพย์สินตามมูลค่าซึ่งกำหนดให้ผู้กระทำความผิดชำระเงินตามมูลค่าที่เท่ากับ มูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยไม่คำนึงถึงควมมีอยู่ของตัวทรัพย์สินนั้นมีข้อดี คือ เจ้าพนักงานสามารถบังคับโทษตามคำพิพากษาเอากับทรัพย์สินใด ๆ ของผู้กระทำความผิดได้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม ทำให้ผู้กระทำความผิด ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการบังคับโทษตามคำพิพากษาด้วยการจำหน่าย จ่าย โอนทรัพย์สินที่ได้มาไปยัง บุคคลภายนอกผู้มิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดได้ และไม่ว่าทรัพย์สินดังกล่าวจะไม่มีอยู่ไม่ว่า ก่อนหรือหลังศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษรับทรัพย์ ศาลก็ยังคงมีอำนาจรับทรัพย์สินตามมูลค่าด้วยการ

^๑ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔.

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๓

“ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือบรรดา ร่างพระราชบัญญัติที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยหรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป

ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือ ร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอภายใน หกสิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังการเลือกตั้งทั่วไป และรัฐสภามีมติเห็นชอบด้วย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีมิได้ร้องขอ ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นเป็นอันตกไป

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติต่อไปตามวรรคสองให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุม สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี”.

กำหนดจำนวนเงินให้ผู้กระทำความผิดต้องชำระต่อรัฐ และให้กรณีผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงินตามคำพิพากษาก็สามารถที่จะบังคับโทษตามคำพิพากษาจากทรัพย์สินอื่น ๆ ของผู้กระทำความผิดได้ด้วย นอกจากนี้ การริบทรัพย์สินตามมูลค่ายังไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ได้รับโอนทรัพย์สินโดยสุจริต เนื่องจากผลของคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินไม่ได้ทำให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสกปรกตกแก่รัฐ ดังนั้น ผู้รับโอนทรัพย์สินโดยสุจริตจึงมีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายเหนือทรัพย์สินดังกล่าว จะพิจารณาเห็นได้ว่า หากมีการนำระบบการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญาก็จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้มากยิ่งขึ้น

๖) บทสรุป

กล่าวโดยสรุปการที่จะทำให้สังคมไทยอยู่ได้อย่างปกติสุขนั้น นอกจากจะต้องอาศัยตัวบทกฎหมายที่มีประสิทธิภาพและทันต่อยุคสมัยแล้ว การมีผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายที่มีความรู้ความสามารถ มีความมุ่งมั่น เสียสละ และปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อส่วนรวมก็เป็นสิ่งสำคัญ แต่เหนือสิ่งอื่นใดก็คือ การปลูกฝังจิตสำนึกให้กับสมาชิกในสังคมได้รู้จักหน้าที่ของตน การให้ความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น การรู้จักให้เกียรติซึ่งกันและกัน การให้ความเคารพกฎหมาย กฎ และระเบียบ ตลอดจนการดำรงชีวิตในสังคมแบบเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะทำให้สังคมไทยอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขสงบสุขโดยไม่ต้องพึ่งพาตัวบทกฎหมายใด ๆ เลย **๑**